XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASH BO'YICHA XORIJ TAJRIBASI

Azimova Xurshida
Buxoro davlat universiteti (PhD) erkin izlanuvchi doktoranti
Tel:+998 93 689 88 00
E-mail : aaaaaa@example.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada xizmat ko'rsatish sohasida aholining bandligini ta'minlash borasidagi xorijiy tajriba o'rganiladi. Dunyo amaliyoti shuni ko'rsatadiki, xizmat sektori nafaqat iqtisodiyotning yirik tarmog'i, balki aholining keng qatlamlarini ish bilan ta'minlaydigan manbadir. Maqolada rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasi misolida xizmat ko'rsatish orqali bandlikni oshirishga oid dasturlar, me'yoriy-huquqiy asoslar va innovatsion yondashuvlar tahlil qilinadi. Shuningdek, bu tajribalarni O'zbekiston sharoitida tatbiq etish imkoniyatlari ham muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: xizmat sohasi, bandlik siyosati, xorijiy tajriba, mehnat bozori, innovatsion xizmatlar, kichik biznes, xizmatlar eksporti, kasbga yo'naltirish, xizmatlar modernizatsiyasi, iqtisodiy integratsiya

Аннотация. В статье рассматривается зарубежный опыт обеспечения занятости населения в сфере услуг. Мировая практика показывает, что именно данный сектор способен обеспечить значительную часть населения устойчивыми рабочими местами. Проанализированы программы занятости, нормативно-правовые механизмы и инновационные подходы, применяемые в развитых и развивающихся странах. Особое внимание уделено возможности адаптации зарубежного опыта к условиям Узбекистана.

Ключевые слова: сфера услуг, политика занятости, зарубежный опыт, рынок труда, инновационные услуги, малый бизнес, экспорт услуг, профориентация, модернизация услуг, экономическая интеграция

Annotation. The article examines international experience in ensuring employment in the service sector. Global practice demonstrates that this sector has the potential to provide a significant portion of the population with stable jobs. Employment programs, legal mechanisms, and innovative approaches applied in both developed and developing countries are analyzed. Particular attention is given to the potential for adapting foreign experience to the conditions of Uzbekistan.

Keywords: service sector, employment policy, international experience, labor market, innovative services, small business, service export, career guidance, service modernization, economic integration.

Kirish

ISSN 3030-3907

Zamonaviy iqtisodiy taraqqiyot sharoitida xizmat ko‘rsatish sohasi mamlakatlar iqtisodiy tizimining barqaror va strategik jihatdan muhim tarmog‘iga aylanib bormoqda. Ushbu sektor nafaqat yalpi ichki mahsulotda yuqori ulushni tashkil etadi, balki ish o‘rinlarining katta qismini ham aynan shu soha orqali yaratish imkonini beradi. Global amaliyot shuni ko‘rsatmoqdaki, xizmat sohasining diversifikatsiyasi va innovatsion rivojlanishi bandlikni ta’minlashda asosiy omil bo‘lib xizmat qilmoqda.

Xizmatlar sektori texnologik va tashkiliy jihatdan tez yangilanadigan, bozor talablari bilan uzviy bog‘liq bo‘lgan yo‘nalish hisoblanadi. Ayniqsa, sog‘liqni saqlash, ta’lim, axborot-kommunikatsiya, moliya, turizm va boshqa xizmat tarmoqlari bugungi kunda yuz minglab yangi ish o‘rinlarini yaratmoqda. Bu holat xizmat sektorining bandlik siyosatida tutgan o‘rnini kuchaytiradi hamda uni iqtisodiy islohotlarning ajralmas tarkibiy qismiga aylantiradi. O‘zbekiston sharoitida xizmat sohasini rivojlantirish orqali aholining bandligini oshirish masalasi dolzarb vazifalardan biri sifatida qaralmoqda. Prezident Shavkat Mirziyoyev ta’kidlaganidek: *“Kelajagimizga ishonch bilan borishimiz uchun, har bir yurtdoshimiz munosib ish joyi, barqaror daromad va ijtimoiy himoyaga ega bo‘lishi kerak”* [6, 112-bet]. Ushbu yondashuv xizmat ko‘rsatish sektorining ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashdagi strategik ahamiyatini ko‘rsatadi.

Ushbu maqolada xizmat ko‘rsatish sohasida aholining bandligini ta’minlashga qaratilgan xorijiy tajriba tahlil qilinadi. Xususan, Germaniya, Janubiy Koreya, Singapur va boshqa davlatlar misolida xizmat sektori orqali bandlikni oshirishda qo‘llanilgan siyosiy, institutsional va iqtisodiy mexanizmlar o‘rganiladi. Maqola yakunida ushbu tajribaning O‘zbekiston sharoitida qo‘llanish imkoniyatlari bo‘yicha xulosalar va takliflar keltiriladi.

Asosiy qism. Xizmat ko‘rsatish sohasi zamonaviy iqtisodiyotlarning eng muhim va tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri bo‘lib, bandlik siyosatining markaziy komponentiga aylangan. Bu sohaning bandlikdagi salohiyati nafaqat yangi ish o‘rinlarini yaratishda, balki aholini barqaror daromad manbalari bilan ta’minlash, urbanizatsiyani muvozanatli boshqarish, mehnat migratsiyasining oldini olish va ijtimoiy-iqtisodiy inklyuziyani kuchaytirishda ham muhim rol o‘ynaydi. Ayni vaqtda, xizmat sektorining tarkibiy murakkabligi va texnologik dinamikasi uni mehnat bozorida eng moslashuvchan, innovatsiyaga ochiq va ijtimoiy himoya siyosatlariga bog‘liq soha sifatida shakllantirmoqda. Jahon amaliyoti xizmatlar sohasini rivojlantirish orqali aholi bandligini oshirishda bir qancha samarali model va yondashuvlarni taklif qilmoqda. Jumladan, Germaniyada xizmat sektori sanoat bilan integratsiyalashgan tarzda rivojlangan. Bu davlatda xizmatlar ko‘rsatish tizimi kasbiy tayyorgarlikning dual modeli orqali

ISSN 3030-3907

kuchli kadrlar bazasiga ega. O‘quvchilar mehnat bozorida talab yuqori bo‘lgan xizmat yo‘nalishlari — logistik xizmatlar, moliyaviy konsalting, sanoat servis xizmatlari va texnik xizmat ko‘rsatish — bo‘yicha nafaqat nazariy bilim, balki real ishlab chiqarish amaliyotiga ega bo‘ladilar. Germaniya hukumati xizmat tarmoqlarini modernizatsiyalash bo‘yicha alohida investitsiya dasturlarini yo‘lga qo‘ygan bo‘lib, ayniqsa xizmatlar eksporti (ya’ni transchegaraviy konsalting, ta’lim, tibbiyot) orqali xorijiy valyuta tushumlarini oshirmoqda [14, 31-bet]. Janubiy Koreya tajribasida esa xizmat sektorining o‘sishi texnologik rivojlanish bilan chambarchas bog‘liq. Bu mamlakat raqamli xizmatlar — onlayn ta’lim, moliyaviy texnologiyalar (fintech), elektron sog‘liqni saqlash (e-health) va elektron savdo platformalarini rivojlantirish orqali mehnat bozorida yangi imkoniyatlar ochdi. Hukumat kichik va o‘rta biznesning xizmat yo‘nalishida rivojlanishini moliyaviy kreditlar, soliq yengilliklari va raqamli inkubatsiya markazlari orqali qo‘llab-quvvatlamoqda. Koreyada xizmat sektorida faoliyat yuritayotgan tadbirkorlar uchun “Life-long learning” (umrboqiy ta’lim) dasturi orqali muntazam malaka oshirish imkoniyatlari yaratilgan. Bu esa xizmat ko‘rsatish sohasida malaka eskirishining oldini oladi va bandlik barqarorligini oshiradi [15, 55-bet].

Singapurda xizmatlar sektori eksportbop model asosida rivojlangan. Ayniqsa sog‘liqni saqlash, ta’lim va moliyaviy xizmatlar bu davlatda xalqaro miqyosda talab yuqori bo‘lgan xizmatlarga aylangan. Singapur hukumati xizmat ko‘rsatish yo‘nalishlarida bandlikni ta’minlash uchun “SkillsFuture” nomli milliy platforma orqali aholining kasbiy kompetensiyalarini doimiy yangilashni maqsad qilgan. Unda har bir fuqaro yoshi, ishi yoki ijtimoiy maqomidan qat’i nazar, davlat tomonidan moliyalashtirilgan ta’lim modullaridan bepul foydalanish imkoniyatiga ega. Bu esa xizmat ko‘rsatish tarmoqlarining mehnat bozorida doimiy faol va raqobatbardosh bo‘lishini ta’minlamoqda [4, 28-bet]. Xalqaro tajribaning muhim jihati shundaki, xizmat sohasida bandlik faqat yirik shaharlarda emas, balki qishloq hududlarida ham faol rivojlantirilmoqda. Masalan, Hindistonning Kerala shtatida mahalliy xizmatlar — sog‘liqni saqlash, uyda parvarish, kichik ta’lim kurslari va sayyohlik xizmatlari — orqali minglab ayollar rasmiy bandlik bilan ta’minlangan. Bunday model gender tengligi va iqtisodiy inklyuziyani ta’minlashda xizmat ko‘rsatish sohasining imkoniyatlarini namoyon etadi. Shu bilan birga, ko‘plab davlatlarda xizmatlar sektori noformal mehnat bazasini rasmiylashtirishga yordam beruvchi mexanizm sifatida ishlatilmoqda. Masalan, Braziliyada “MEI” (Microempreendedor Individual) dasturi orqali kichik xizmat ko‘rsatuvchi shaxslar ro‘yxatdan o‘tkazilib, ularga ijtimoiy sug‘urta va kredit imkoniyatlari berilgan. O‘zbekiston uchun bu tajribalarning amaliy ahamiyati katta. Mamlakatda xizmatlar sektori hali-hanuz sanoat yoki qishloq xo‘jaligiga nisbatan mehnatni ko‘proq jalb

ISSN 3030-3907

etmagan bo‘lsa-da, bu yo‘nalishning salohiyati juda keng. Ayniqsa, turizm, axborot texnologiyalari, transport-logistika, moliyaviy xizmatlar, sog‘liqni saqlash va ta’lim kabi tarmoqlar viloyatlar va tumanlarda yangi ish o‘rinlari yaratish imkoniyatini bermoqda. Buning uchun raqamli infratuzilmani rivojlantirish, xizmatlar eksportini rag‘batlantirish, o‘zini o‘zi band qilgan shaxslar faoliyatini rasmiylashtirish, xizmat korxonalariga moliyaviy ko‘mak berish kabi chora-tadbirlar amalga oshirilishi kerak. Shuningdek, xizmat ko‘rsatish yo‘nalishida kasbga yo‘naltirish tizimi kuchaytirilishi, hududiy kasb-hunar kollejlari zamonaviy xizmat modellariga mos o‘quv dasturlari bilan ta’minlanishi, yoshlar uchun moslashuvchan bandlik shakllari — masalan, yarim stavkali, onlayn va mavsumiy ishlar — yaratish bo‘yicha aniq mexanizmlar ishlab chiqilishi lozim. Bularning barchasi xizmatlar sektorining O‘zbekistonda bandlik siyosatidagi o‘rnini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Quyidagi 1-jadvalda turli mamlakatlar kesimida xizmat ko‘rsatish sohasidagi bandlik ko‘rsatkichlari keltirilgan. Bu ma’lumotlar rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlarda xizmat sektorining mehnat bozoridagi o‘rnini taqqoslash imkonini beradi. Jadvalda keltirilgan ko‘rsatkichlar 2024-yil holatiga ko‘ra tayyorlangan bo‘lib, xizmat sohasining iqtisodiyotdagi ulushi va bandlikni ta’minlashdagi roli aks ettirilgan.

1-jadval.

Xizmat ko‘rsatish sohasida bandlikning xalqaro taqqoslash ko‘rsatkichlari (2024-yil ma’lumotlari asosida)

Davlatlar	YaIMdagi ulushi (%)	Umumiy bandlikdagi ulushi (%)	Bir ishchiga to‘g‘ri keladigan qo‘shimcha qiymat (ming $)	Ayollar ulushi (%)	Raqamli xizmatlar ulushi (%)
Germaniya	69.2	74.3	82.5	48.7	32.4
Janubiy Koreya	58.4	70.2	67.3	51.2	41.8
Singapur	72.8	83.7	95.4	47.5	46.3
Hindiston	54.3	32.1	12.7	22.4	18.5
Braziliya	63.5	67.4	24.8	44.3	27.2
Turkiya	60.7	56.8	31.2	32.1	22.6
Qozog‘iston	56.2	63.5	28.4	48.9	19.7
O‘zbekiston	**48.6**	**42.3**	**8.2**	**35.7**	**12.4**

ISSN 3030-3907

Yuqoridagi 1-jadval tahlili shuni ko‘rsatadiki, rivojlangan mamlakatlarda xizmat sohasi YaIMning 60-70 foizini va bandlikning 70-80 foizini tashkil etadi. Singapurda xizmat sohasida band aholining ulushi 83.7 foizga yetgan bo‘lsa, O‘zbekistonda bu ko‘rsatkich 42.3 foizni tashkil etmoqda. Bu esa mamlakatimizda xizmat sohasini rivojlantirish orqali bandlikni oshirish uchun katta imkoniyatlar mavjudligidan dalolat beradi. Ayniqsa, raqamli xizmatlar ulushi bo‘yicha O‘zbekiston (12.4%) rivojlangan davlatlardan ancha orqada qolmoqda, bu esa raqamli transformatsiya orqali yangi ish o‘rinlari yaratish potensialini ko‘rsatadi. Ayollarning xizmat sohasidagi bandligi bo‘yicha ham O‘zbekistonning 35.7 foizlik ko‘rsatkichi xalqaro o‘rtacha darajadan (45-50%) pastroq bo‘lib, gender tengligini ta’minlash yo‘nalishida qo‘shimcha sa’y-harakatlar zarurligini bildiradi.

O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatish sohasi so‘nggi yillarda jadal rivojlanib, iqtisodiyotning muhim tarmoqlaridan biriga aylanmoqda. Quyidagi jadvalda 2019-2024 yillar mobaynida mamlakatimizda xizmat sohasidagi bandlik ko‘rsatkichlarining o‘zgarish dinamikasi keltirilgan. Bu ma’lumotlar sektorda amalga oshirilayotgan islohotlar va davlat dasturlarining samaradorligini baholash imkonini beradi.

2-jadval.

O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatish sohasida bandlik dinamikasi (2019-2024 yy.)

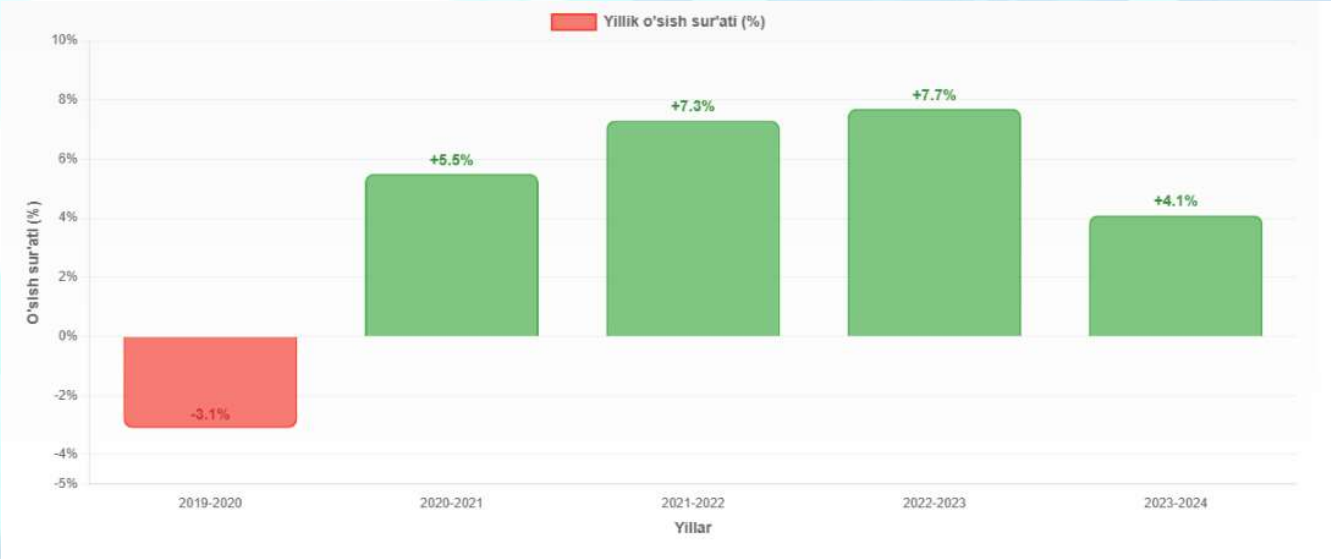
Ko‘rsatkichlar	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Xizmat sohasida band aholi (mln kishi)	5.23	5.07	5.35	5.74	6.18	6.43
Umumiy bandlikdagi ulushi (%)	39.3	39.0	39.6	40.7	42.3	42.3
Savdo va umumiy ovqatlanish (ming kishi)	1,842	1,756	1,923	2,087	2,234	2,341
Transport va aloqa (ming kishi)	786	812	854	897	941	983
Moliya va sug‘urta (ming kishi)	98	102	115	134	156	178
Turizm va mehmonxona xizmatlari (ming kishi)	214	147	186	248	312	387
IT va raqamli xizmatlar (ming kishi)	67	89	124	168	215	274
Ta’lim xizmatlari (ming kishi)	1,156	1,178	1,204	1,237	1,285	1,321
Sog‘liqni saqlash xizmatlari (ming kishi)	612	658	694	732	778	821
Boshqa xizmatlar (ming kishi)	455	328	250	237	259	125

Yuqoridagi 2-jadval ma’lumotlari O‘zbekistonda xizmat sohasidagi bandlikning barqaror o‘sish tendentsiyasini ko‘rsatmoqda. 2019-2024 yillar

ISSN 3030-3907

oralig‘ida xizmat sohasida band aholining soni 5.23 mln kishidan 6.43 mln kishiga, ya’ni 23% ga o‘sgan. Eng yuqori o‘sish sur'atlari IT va raqamli xizmatlar (4 barobarga o‘sish), moliya-sug‘urta (81.6% o‘sish) va turizm (80.8% o‘sish) tarmoqlarida kuzatilmoqda. Bu zamonaviy, yuqori qo‘shimcha qiymat yarataydigan xizmat turlarining jadal rivojlanishidan dalolat beradi. Pandemiya davrida (2020-yil) turizm va mehmonxona xizmatlarida sezilarli pasayish kuzatilgan bo‘lsa-da, 2021-yildan boshlab bu tarmoq tez tiklanib, 2024-yilga kelib pandemiyadangacha bo‘lgan darajadan 80% ga oshgan. An'anaviy tarmoqlar - savdo, transport, ta’lim va sog‘liqni saqlashda ham barqaror o‘sish kuzatilmoqda.

Xizmat sohasidagi bandlikning o‘sish dinamikasi mamlakatda olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar va sektorni rivojlantirish dasturlarining samaradorligini ko‘rsatuvchi muhim indikatordir. Quyidagi grafikda 2019-2024 yillar mobaynida O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatish sohasidagi bandlikning yillik o‘sish sur'atlari aks ettirilgan.

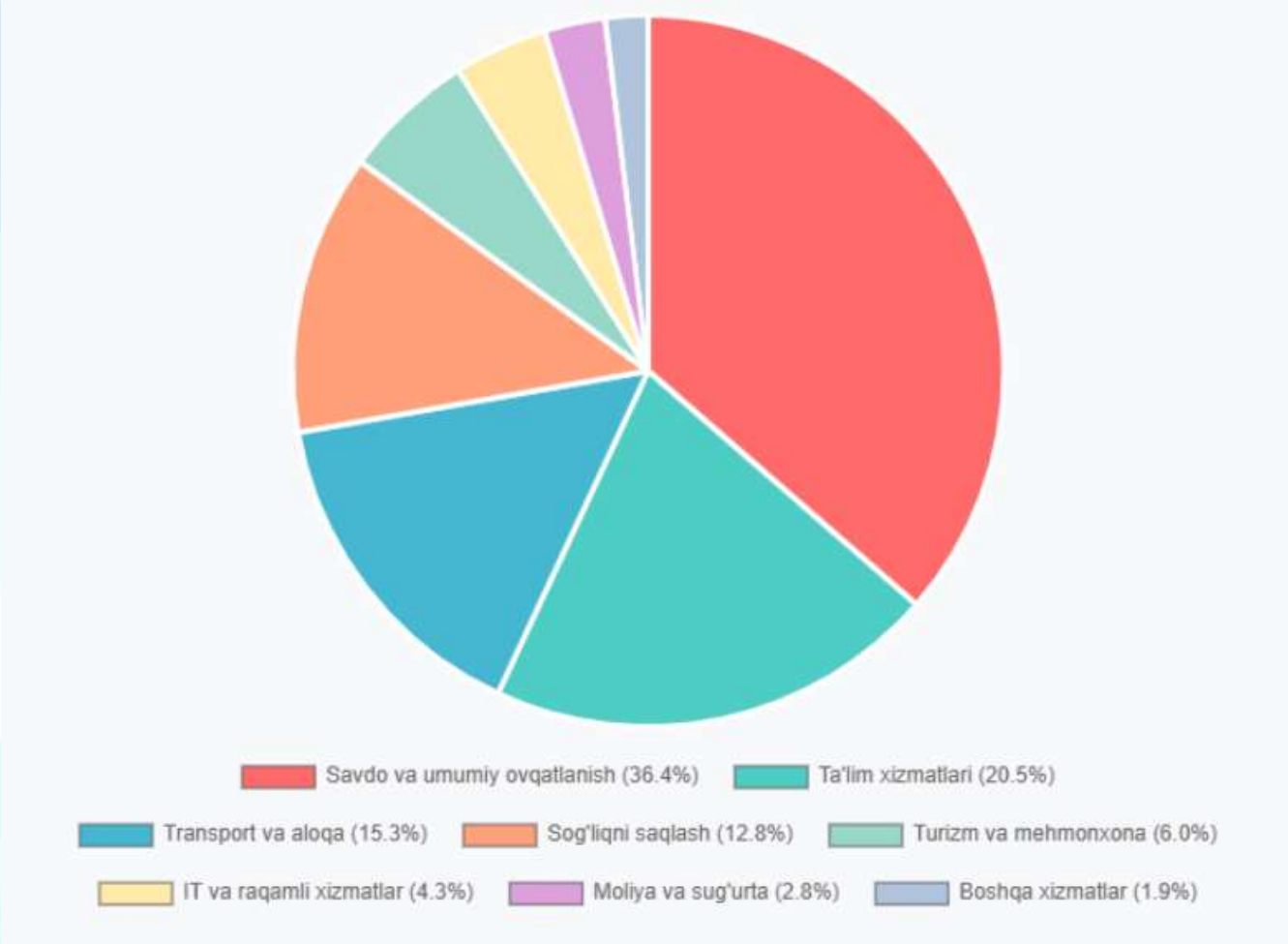

1-grafik. O‘zbekistonda xizmat sohasida bandlikning yillik o‘sish sur'ati (2019-2024)

Yuqoridagi 1-grafikdan ko‘rinib turibdiki, 2020-yilda global pandemiya ta’sirida xizmat sohasidagi bandlik 3.1 foizga kamaygan. Bu asosan turizm, mehmonxona biznesi, ko‘ngilochar xizmatlar va umumiy ovqatlanish tarmoqlarining faoliyat ko‘lamini qisqarishi bilan bog‘liq. Biroq, 2021-yildan boshlab sektorda tez tiklanish kuzatildi va o‘sish sur'ati 5.5 foizga yetdi. 2022-2023 yillarda eng yuqori o‘sish sur'atlari qayd etildi - mos ravishda 7.3% va 7.7%. Bu davrda raqamli xizmatlar, onlayn ta’lim, elektron tijorat va moliyaviy texnologiyalar jadal rivojlandi. 2024-yilda o‘sish sur'atining 4.1 foizga pasayishi bozorning to‘yinish bosqichiga o‘tishi va o‘sishning muvozanatlashuvidan dalolat beradi.

ISSN 3030-3907

Xizmat ko‘rsatish sohasining ichki strukturasi va turli tarmoqlarning bandlikdagi ulushi sektorning rivojlanish xususiyatlarini va istiqbollarini belgilaydi. Quyidagi doiraviy diagrammada O‘zbekistonda xizmat sohasida band bo‘lgan 6.43 mln aholining tarmoqlar bo‘yicha taqsimoti ko‘rsatilgan.

2-grafik. O‘zbekistonda xizmat sohasida bandlikning tarmoqlar bo‘yicha taqsimoti (2024-yil)

Diagramma tahlili shuni ko‘rsatadiki, savdo va umumiy ovqatlanish 36.4% (2.34 mln kishi) ulush bilan yetakchilik qilmoqda. Bu an'anaviy xizmat turlari hali ham asosiy bandlik manbai ekanligini bildiradi. Ta’lim (20.5%) va sog‘liqni saqlash (12.8%) xizmatlari birgalikda umumiy bandlikning uchdan bir qismini tashkil etadi, bu ijtimoiy yo‘naltirilgan xizmatlarning muhimligini ko‘rsatadi. Transport va aloqa tarmoqlari 15.3% ulushga ega bo‘lib, iqtisodiyotning infratuzilma bazasini ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi. Yangi iqtisodiyot tarmoqlari - IT va raqamli xizmatlar (4.3%), moliya-sug‘urta (2.8%) va turizm (6.0%) hali nisbatan kichik ulushga ega bo‘lsa-da, ularning o‘sish sur'atlari eng yuqori hisoblanadi. Bu tarmoqlar kelajakda xizmat sohasida bandlikni oshirishning asosiy drayverlari bo‘lishi kutilmoqda.

ISSN 3030-3907

Keltirilgan statistik ma’lumotlar va grafiklar tahlili O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatish sohasining bandlikni ta’minlashdagi roli tobora ortib borayotganini ko‘rsatmoqda. 2019-2024 yillar mobaynida sektorda 1.2 mln yangi ish o‘rni yaratilgan bo‘lib, bu umumiy bandlik o‘sishining 60 foizdan ortig‘ini tashkil etadi. Xizmat sohasining diversifikatsiyasi, yangi texnologiyalarning joriy etilishi va davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlanishi natijasida sektor iqtisodiyotning lokomotiviga aylanmoqda.

Xalqaro tajriba bilan taqqoslaganda, O‘zbekistonda xizmat sohasining rivojlanish potensiali hali to‘liq ochilmagan. Ayniqsa, raqamli xizmatlar, moliyaviy texnologiyalar, xizmatlar eksporti va innovatsion biznes-xizmatlar yo‘nalishlarida katta imkoniyatlar mavjud. Bu imkoniyatlarni amalga oshirish uchun kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish, raqamli infratuzilmani rivojlantirish va xizmat sohasida tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash zarur.

Yakuniy tahlillarga ko‘ra, xorij tajribasi O‘zbekiston uchun xizmat sohasida bandlikni ta’minlashda nafaqat konseptual, balki amaliy yo‘l xaritasini ham taklif qilmoqda. Bu yo‘lda individual mehnatni qo‘llab-quvvatlash, raqamli xizmatlar orqali yangi ish o‘rinlari yaratish, ayollar va yoshlar uchun inklyuziv xizmat tarmoqlarini kengaytirish kabi yo‘nalishlar eng istiqbolli deb qaralmoqda.

Xulosa. Xizmat ko‘rsatish sohasining zamonaviy mehnat bozoridagi o‘rni va imkoniyatlari uni nafaqat iqtisodiy o‘sish, balki ijtimoiy barqarorlikni ta’minlashda ham muhim vositaga aylantirmoqda. Xalqaro tajriba shuni ko‘rsatmoqdaki, xizmat sektori turli ijtimoiy guruhlar, jumladan, yoshlar, ayollar va qishloq aholisi uchun moslashuvchan, barqaror va innovatsion ish o‘rinlarini yaratish imkonini beradi. Xizmatlar ko‘rsatish bilan bog‘liq faoliyatning texnologik rivoji, raqamlashtirish jarayonlari, malaka oshirish tizimlari va davlat tomonidan ko‘rsatilayotgan muvofiqlashtiruvchi yondashuvlar ushbu sohani bandlik siyosatida yetakchi yo‘nalishga aylantirmoqda. Germaniya, Janubiy Koreya, Singapur kabi davlatlar tajribasi xizmat ko‘rsatish sohasini strategik asosda rivojlantirish orqali iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy tenglikni ta’minlashga erishganini ko‘rsatadi. Ayniqsa, kasbga yo‘naltirish, raqamli xizmatlar, eksportbop xizmat tarmoqlari va o‘zini o‘zi band qilgan shaxslar uchun yaratilgan yengilliklar bu yo‘ldagi muhim omillardir. O‘zbekiston sharoitida xizmat ko‘rsatish sektori bandlikni oshirish uchun hali to‘liq ishga solinmagan imkoniyatlarga ega. Xizmat sohalarini hududlar kesimida rivojlantirish, malaka oshirish tizimlarini mustahkamlash, moslashuvchan va texnologik ish o‘rinlarini ko‘paytirish orqali bu salohiyatni to‘liq amalga oshirish mumkin. Shu bilan birga, xizmat sektori orqali bandlik siyosatining inklyuziv, innovatsion va hududiy jihatdan muvozanatli bo‘lishi ta’minlanadi.

ISSN 3030-3907

Xulosa qilib aytganda, xorijiy davlatlar tajribasi asosida xizmat ko‘rsatish sohasida bandlikni kengaytirishga qaratilgan milliy model ishlab chiqilishi zarur. Bu model texnologik rivojlanish, inson kapitali, hududiy salohiyat va ijtimoiy adolat tamoyillarini uyg‘unlashtirgan holda xizmatlar sektorining iqtisodiy va ijtimoiy qiymatini maksimal darajada ochib berishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. International Labour Organization (ILO). (2021). *World Employment and Social Outlook: The Role of the Services Sector*. Geneva: ILO Publications.
2. OECD. (2020). *Employment Outlook 2020: Worker Security and the COVID-19 Crisis*. Paris: OECD Publishing.
3. UNCTAD. (2022). *Trade in Services and Development*. New York: United Nations.
4. Asian Development Bank. (2019). *The Service Sector and Economic Transformation in Asia*. Manila: ADB.
5. World Bank. (2021). *Employment in the Service Sector: Global Trends and Policy Challenges*. Washington, D.C.: World Bank Group.
6. Mirziyoyev, Sh.M. (2022). *O‘zbekistonning rivojlanish strategiyasi*. Toshkent: Prezident matbuot xizmati.
7. Xasanov, M. (2020). Xizmatlar sektori va bandlik: O‘zbekiston tajribasi. *Iqtisodiyot va innovatsiyalar*, №2, 33–39.
8. Tursunova, L. (2021). Xizmat sohasida ish o‘rinlarini yaratish strategiyalari. *Mehnat bozori va ta’lim*, №1, 20–26.
9. Gulyamova, D. (2019). Xizmatlar eksporti va bandlikni ta’minlash. *Iqtisodiy tadqiqotlar*, №3, 17–23.
10. European Commission. (2021). *Employment in Services: Analysis and Forecasting*. Brussels: EU Publications.
11. Khodjaev, B.S. (2022). Innovatsion xizmat turlarining bandlikdagi o‘rni. *Samarqand iqtisodiyoti*, №4, 12–18.
12. Uktamova, S.T. (2020). Xorijiy mamlakatlarda xizmatlar sektori rivoji. *Xalqaro iqtisodiy aloqalar*, №2, 40–47.
13. United Nations. (2020). *Global Trends in Services and Employment*. New York: UN Department of Economic and Social Affairs.
14. Karimov, A. (2023). Germaniya xizmat sohasida bandlik siyosatining o‘ziga xos jihatlari. *Yevropa tajribasi*, №1, 28–35.
15. Lee, J.H. (2021). Vocational Training and Employment in South Korea’s Service Economy. *East Asian Review*, Vol. 15(2), 52–61.
16. Statistika agentligi. (2023). *Xizmat ko‘rsatish sohasidagi ish o‘rinlari va bandlik statistikasi*. Toshkent: Davlat statistika qo‘mitasi.

ISSN 3030-3907

17. World Economic Forum. (2022). *The Future of Jobs Report*. Geneva: WEF.
18. Abdullayeva, M.Z. (2021). Xizmatlar sektorining regionlar kesimidagi tahlili. *O‘zbekiston iqtisodiyoti*, №3, 11–16.
19. www.ziyonet.uz
20. www.pedagog.uz
21. www.eduportal.uz
22. www.studfiles.net
23. www.elibrary.ru
24. www.sciencedirect.com

ISSN 3030-3907